Positon paper rondetafelgesprek; lachgasproblematiek in de afvalketen

Sinds de invoering van het lachgasverbod op 1 januari 2023 is de problematiek rondom het dumpen en de verwerking van lachgascilinders in de afvalketen fors toegenomen. De lachgascilinders worden op alle mogelijke plekken in de openbare ruimte gedumpt en achtergelaten door gebruikers. Op jaarbasis belanden er momenteel ca. 375.000 lachgascilinders in de openbare ruimte en ca. 92.000 in het restafval.
Dit heeft een grote impact op de veiligheid van medewerkers, de continuïteit van de afval inzamel- en verwerkingsprocessen en het veroorzaakt forse financiële schade (ketenbreed 2023; 40 miljoen). In dit position paper schetsen wij de huidige problematiek vanuit het perspectief van Meerlanden als publieke afvalinzamelaar en dienstverlener voor diverse gemeenten en lichten we mogelijke oplossingsrichtingen toe.

Achtergrond en huidige situatie van Meerlanden (afvalinzamelaar) in de keten

Meerlanden is een onderneming met 8 publieke gemeentelijke aandeelhouders in Noord- en Zuid-Holland. Activiteiten van Meerlanden zijn afvalinzameling, -verwerking, beheer openbare ruimte, groen gas productie. Meerlanden is 1997 is ontstaan uit het samenvoegen van een aantal gemeentelijke diensten en zamelt afval in voor acht gemeenten en 4000 bedrijven. De lachgascilinders in het afval en de openbare ruimte hebben grote impact op de afvalketen, ons bedrijf en onze gemeenten. Onderstaand nemen we u hierin mee.

Onveilige situaties, schade & zware belasting voor medewerkers

Sinds de invoering van het verbod ervaren wij een toenemende belasting op onze bedrijfsvoering en onze medewerkers. De cilinders in het afval en de openbare ruimte zorgen voor veiligheidsrisico’s voor onze medewerkers, maar ook voor schade - en veiligheidsrisico’s voor medewerkers bij onze verwerker (AEB in Amsterdam). Dit heeft als gevolg dat al het restafval 100% lachgascilinder vrij aan moet worden geleverd om explosies bij verbranding te voorkomen.

Grote impact op het operationele proces; het volledig re-routen van alle logistieke bewegingen

Sinds het verbod zijn diverse methoden onderzocht om het restafval lachgascilindervrij aan te leveren bij de verwerker, op dit moment lossen wij dit operationeel op door al het restafval te shredderen (vermalen) waardoor de cilinders onschadelijk worden gemaakt. Vooralsnog lijkt shedderen op dit moment de enige manier om het afval geschikt te maken voor verbranding. Deze extra bewerkingstap heeft een zeer grote impact op de bedrijfsvoering. Het zorgt voor grote logistieke uitdagingen en het omgooien van ons gehele proces. Daarnaast is de beschikbare shreddercapaciteit zeer beperkt. De lachgascilinderproblematiek legt dagelijks een grote druk op onze medewerkers zowel qua veiligheid als extra werkbelasting. De extra logistieke bewegingen van en naar de shredderlocatie en de shredder activiteit resulteren in grote impact op het milieu, een ongewenst bij-effect van de lachgascilinder problematiek.

Hoge kosten, lasten drukken op inwoners niet op de ‘vervuiler’

Naast deze (nijpende) operationele uitdagingen lopen wij ook aan tegen de grenzen van onze vergunningen. Wij zijn een inzamelaar en geen (tussen)verwerker. De extra handelingen aan de afvalstroom hebben wij daarom onder moeten brengen bij derden (commerciële partijen). De shredderkosten, extra operationele handelingen en logistieke bewegingen (transport en overslag) brengen forse kosten met zich mee voor onze gemeenten. Kosten die drukken op de gemeentebegroting en de samenleving. Additionele kosten van ruim 70 euro per ton afval. De schatting is dat dit kan leiden tot een stijging van 20-30 euro binnen de afvalstoffenheffing. De beleidswijziging heeft een merkbaar groot effect in de totale keten en resulteert in forse kosten

voor gemeenten. Inwoners draaien op voor de kosten van de groep lachgasgebruikers. Is dit passend en reëel? Willen we de huidige situatie continueren of zoeken we samen, vanuit ieders verantwoordelijkheid, naar een landelijke oplossing voor de lachgasproblematiek?

Oplossingsrichtingen

De lachgascilinderproblematiek in de afvalketen vraagt om een gezamenlijke aanpak waarbij samenwerking tussen Rijksoverheid, gemeenten en de afvalsector essentieel is. Op dit moment zien wij daarom de volgende oplossingsrichtingen.

1. **Samenwerking** Op dit moment legt de rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor de problematiek die is ontstaan na het verbod op lachgascilinders volledig bij gemeenten en afvalbedrijven. Om een succes te maken van het verbod is een gezamenlijke en integrale aanpak nodig om de maatschappelijke kosten te verlagen en meer regie te krijgen op het dossier lachgas;
2. **Het integreren van het milieubeginsel 'de vervuiler betaalt'**
   Samenwerking tussen overheid, branche/industrie en afvalbedrijven om consistente en effectieve regelgeving te ontwikkelen, te implementeren en te handhaven. Repareren en opstellen flankerend beleid waardoor de kosten van de lachgascilinders landen bij de veroorzakers en gebruikers. In huidige situatie is dit niet het geval en landen de kosten bij inwoners van gemeenten.
3. **Europese aanpak ondeugdelijke verpakking**: Lachgas cilinders worden momenteel ingevoerd in landen zonder verbod. ISO-normering en CE vereist ook in deze landen dat drukhouders een overdrukventiel hebben. Deze overdrukventielen voorkomen dat drukhouders bij de verwerking van restafval ontploffen. Naast het toezien op verpakkingen die voldoen aan wet- en regelgeving ook voorkomen dat deze cilinders kunnen worden ingevoerd; Drukcilinders kunnen daarnaast hoogwaardig materiaal voor hergebruik leveren ipv 'slechts' geshredderd materiaal voor recycling. Ontwerp en productie sturen richting voldoen aan ISO/CE & hergebruik.
4. **Strengere Handhaving en Sancties**: het versterken van handhaving en het opleggen van hogere boetes voor het illegaal dumpen van lachgas cilinders kan een afschrikkend effect hebben;
5. **Strenger handhaven op het aanbieden/verkopen van lachgascilinders**.
   Een google search opdracht 'lachgas kopen' leidt tot een keur aan Nederlandse en regionale webshops die lachgas in alle soorten en maten aanbieden. Slogans als: *'Altijd voorraad! Beste kwaliteit!' tot 'Bestel nu, binnen 25 minuten bij je thuis' & 'Een feestje, bestel nu de 10 liter tank.',* zijn eerder regel dan uitzondering. Het grote aanbod van webshops en lokale lachgas verkoper stimuleert en faciliteert gebruik van lachgas en vraagt aandacht.
6. **Inzamel systemen**: Gemeenten en afvalverwerkingsbedrijven kunnen inzamelpunten en -systemen opzetten dichter bij de gebruiker, waardoor het gemakkelijker wordt voor gebruikers om deze op een veilige en verantwoorde manier af te geven. Dit biedt helaas geen 100% garantie op vervuiling in overige afvalstromen of gedumpte cilinders in de openbare ruimte en maakt de extra bewerkingsstap (shredderen) nog steeds noodzakelijk. NB. Op dit moment is regelgeving hiervoor een belemmerende factor. Daarnaast brengt vraagt het opzetten van een separaat inzamelsysteem kosten met zich mee. Kosten die vragen om compensatie.
7. **Publiekelijke voorlichting**: Landelijke voorlichtingscampagnes (SIRE) kunnen mensen bewust maken van de gevaren en milieueffecten van gebruik, het illegaal dumpen en gebruikers informeren over de juiste manieren om van cilinders af te komen;
8. **Financiële Prikkels**: het landelijk invoeren van een financiële prikkel voor het correct inleveren van lachgas cilinders kan mensen motiveren om de cilinders correct in te leveren; Financiële prikkels in het systeem aan 'de voorkant' (producent/verkopers), of compensatie van de vergoedingskosten aan 'de achterkant'.
9. **Financiële compensatie van gemaakte kosten**
   De betrokken partijen compenseren voor de meerkosten van het opruimen, verwijderen en verwerken van de lachgascilinders in de openbare ruimte en het restafval.
10. **Technologische Innovaties**: Het stimuleren en (financieel) ondersteunen van gezamenlijke ontwikkeling van veilige en efficiënte methoden voor het verwerken en recyclen van lachgas cilinders kan de risico's en kosten verminderen.

Meerlanden staat voor ‘Samen voor een schone, veilige en hele leefomgeving, vandaag & morgen!’ Een passende insteek voor de lachgascilinderproblematiek. Een gezamenlijke aanpak en samenwerking tussen Rijksoverheid, gemeenten en de afvalsector voor een actueel maatschappelijk probleem. Meerlanden is bereid actief en constructief mee te werken aan oplossingen om verdere schade en veiligheidsrisico's te voorkomen en de maatschappelijke kosten die de problematiek met zich meebrengt te verlagen.

Met vriendelijke groet,

Angeline Kierkels
Algemeen directeur Meerlanden